

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

13 decembrie 2018*

„Trimitere preliminară – Ajutoare acordate de state – Articolul 107 alineatul (1) TFUE – Articolul 108 alineatul (3) TFUE – Organisme publice de radiodifuziune – Finanțare – Reglementare a unui stat membru care obligă toate persoanele majore care dețin o locuință pe teritoriul național să plătească o redevență organismelor publice de radiodifuziune”

În cauza C-492/17,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Landgericht Tübingen (Tribunalul Regional din Tübingen, Germania), prin decizia din 3 august 2017, primită de Curte la 11 august 2017, în procedura

Südwestrundfunk

împotriva

Tilo Rittinger,

Patrick Wolter,

Harald Zastera,

Dagmar Fahner,

Layla Sofan,

Marc Schulte,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul T. von Danwitz, președintele Camerei a șaptea, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a patra, doamna K. Jürimäe (raportor) și domnii C. Lycourgos, E. Juhász și C. Vajda, judecători,

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 4 iulie 2018,

* Limba de procedură: germana.

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Südwestrundfunk, de H. Kube, Hochschullehrer;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de J. Möller, în calitate de agenți;
- pentru guvernul suedez, de A. Falk, de H. Shev, de C. Meyer-Seitz, de L. Zettergren și de A. Alriksson, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de K. Blanck-Putz, de K. Herrmann, de C. Valero și de G. Braun, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 26 septembrie 2018,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 49, 107 și 108 TFUE, a articolului 11 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”) și a articolului 10 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”), precum și a principiilor egalității de tratament și nediscriminării.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Südwestrundfunk (denumit în continuare „SWR”), un organism de drept public de radiodifuziune, pe de o parte, și domnii Tilo Rittinger, Patrick Wolter, Harald Zastera, Marc Schulte, precum și doamnele Layla Sofan și Dagmar Fahner, pe de altă parte, în legătură cu titluri executorii emise de SWR în vederea recuperării de la aceștia din urmă a contribuției audiovizuale pe care nu au achitat-o.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul (CE) nr. 659/1999

- 3 Articolul 1 din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [108 TFUE] (JO 1999, L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41) prevedea:

„În sensul prezentului regulament:

- (a) «ajutor» înseamnă orice măsură care îndeplinește toate criteriile prevăzute la articolul [107] alineatul (1) din [Tratatul FUE];
- (b) «ajutor existent» înseamnă:
 - (i) [...] orice ajutor care a existat înainte de intrarea în vigoare a tratatului în aceste state membre, respectiv schemele de ajutor și ajutoarele individuale puse în aplicare anterior și care se aplică și ulterior intrării în vigoare a tratatului;
 - (ii) ajutorul autorizat, respectiv schemele de ajutor și ajutoarele individuale care au fost autorizate de Comisie sau Consiliu;

[...]

- (c) «ajutor nou» înseamnă orice ajutor, respectiv orice schemă de ajutor și orice ajutor individual care nu este ajutor existent, inclusiv modificările ajutoarelor existente;

[...]”

- 4 Regulamentul nr. 659/1999 a fost abrogat prin Regulamentul (UE) 2015/1589 al Consiliului din 13 iulie 2015 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (JO 2015, L 248, p. 9). Acest din urmă regulament conține aceleași definiții precum cele menționate la punctul anterior din prezenta hotărâre.

Regulamentul (CE) nr. 794/2004

- 5 Articolul 4 din Regulamentul (CE) nr. 794/2004 al Comisiei din 21 aprilie 2004 de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 659/1999 al Consiliului de stabilire a normelor de aplicare a articolului 93 din Tratatul CE (JO 2004, L 140, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 2, p. 42), intitulat „Procedura de notificare simplificată pentru anumite modificări aduse ajutoarelor existente”, prevede:

„(1) În sensul articolului 1 litera (c) din [Regulamentul nr. 659/1999], o modificare a unui ajutor existent înseamnă orice schimbare, alta decât modificările de natură pur formală sau administrativă, care nu poate afecta evaluarea compatibilității măsurii de ajutor cu piața comună. Cu toate acestea, o creștere a bugetului inițial al unei scheme de ajutor existente cu până la 20 % nu se consideră o modificare a ajutorului existent.

(2) Următoarele modificări ale ajutorului existent se notifică prin intermediul formularului de notificare simplificat prevăzut la anexa II:

- (a) creșterile bugetului unei scheme de ajutor autorizate care depășesc 20 %;
- (b) prelungirea, cu până la șase ani, a unei scheme de ajutor existente autorizate, cu sau fără o creștere a bugetului;
- (c) adoptarea unor criterii mai stricte de aplicare a unei scheme de ajutor autorizate, reducerea intensității ajutorului sau reducerea cheltuielilor eligibile.

Comisia depune toate eforturile pentru a lua o decizie cu privire la orice ajutor notificat prin intermediul formularului de notificare simplificat în termen de o lună.

[...]”

Dreptul german

- 6 Landurile au încheiat, la 31 august 1991, Staatsvertrag für Rundfunk und Telemedien (Tratatul de stat privind radiodifuziunea și telemedia) (GBI. 1991, p. 745), modificat în ultimul rând prin 19. Rundfunkänderungsstaatsvertrag (Al nouăsprezecelea tratat de stat de modificare) din 3 decembrie 2015 (GBI. 2016, p. 126). Articolul 12 din acest tratat, intitulat „Dotare financiară corespunzătoare, principiu de compensare financiară”, are următorul cuprins:

„(1) Alocarea financiară trebuie să permită serviciului public de radiodifuziune să asigure misiunile sale astfel cum sunt definite de constituție și de lege; aceasta trebuie să garanteze în special menținerea și dezvoltarea serviciului public de radiodifuziune.

(2) Principiul de compensare financiară între organismele regionale de radiodifuziune face parte integrantă din regimul de finanțare al [Arbeitsgemeinschaft der öffentlichrechtlichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik Deutschland (ARD)]; el asigură în special ca organismele Saarländischer Rundfunk (Radiodifuziunea Saarland) și radioul din Bremen (Radio Bremen) să își poată îndeplini misiunile în mod adecvat. Partea alocată compensării financiare și ajustarea sa la contribuția audiovizuală sunt definite de Rundfunkfinanzierungsstaatsvertrag (Tratatul de stat privind finanțarea radiodifuziunii)."

- 7 În conformitate cu articolul 13 din Tratatul de stat privind radiodifuziunea, intitulat „Finanțare”:

„Serviciul public de radiodifuziune se finanțează prin contribuția audiovizuală, prin veniturile din publicitate și din alte venituri; principala sursă de finanțare este reprezentată de contribuția audiovizuală. În cadrul misiunii sale, serviciul public de radiodifuziune nu poate oferi programe sau oferte cu plată; [...]"

- 8 Articolul 14 din acest tratat, intitulat „Necesități de finanțare a serviciului public de radiodifuziune”, prevede:

„(1) Necesitățile de finanțare a serviciului public de radiodifuziune sunt examinate și stabilite în mod regulat în conformitate cu principiile economiei și eficienței, ținând seama de asemenea de posibilitățile de raționalizare, pe baza nevoilor declarate de organismele regionale de radiodifuziune grupate în cadrul ARD, al [Zweites Deutsches Fernsehen (ZDF)] și al «organismului de drept public» Deutschlandradio prin unabhängige Kommission zur Überprüfung und Ermittlung des Finanzbedarfs der Rundfunkanstalten (Comisia Independentă de Control și de Evaluare a Necesităților Financiare ale Organismelor de Radiodifuziune).

(2) Necesitățile financiare sunt analizate și evaluate în special pe baza următoarelor elemente:

1. menținerea competitivă a programelor de radiodifuziune existente și a programelor televizate ale tuturor landurilor autorizate de tratatul de stat (necesități legate de menținere),
2. noile programe de radiodifuziune autorizate în conformitate cu dreptul landurilor, participarea la noile posibilități tehnice de radiodifuziune în producția și în difuzarea de programe audiovizuale, precum și posibilitatea de a organiza noi forme de radiodifuziune (necesități legate de dezvoltare),
3. evoluția costurilor în general și evoluția costurilor specifice sectorului mass-mediei,
4. evoluția veniturilor din contribuție, din veniturile din publicitate și din alte venituri,
5. plasarea, remunerarea și utilizarea conformă a soldului excedentar obținut în cazul în care cuantumul anual global al veniturilor realizate de organismele de radiodifuziune regionale regrupate în cadrul ARD, al ZDF sau al Deutschlandradio este superior ansamblului cheltuielilor efectuate în vederea misiunii lor.

[...]

(4) Contribuția este stabilită printr-un tratat de stat."

- 9 Landul Baden-Württemberg (Germania), prin Gesetz zur Geltung a Rundfunkbeitragsstaatsvertrags baden-württembergisches (Legea landului Baden-Württemberg de punere în aplicare a Tratatului de stat privind contribuția audiovizuală) din 18 octombrie 2011, astfel cum a fost modificată ultima dată prin articolul 4 din Al nouăsprezecelea tratat de stat de modificare din 3 decembrie 2015 (denumită în continuare „Legea privind contribuția audiovizuală”), a pus în aplicare Tratatul de stat privind contribuția audiovizuală, care a prevăzut abandonarea fostei redevențe la 31 decembrie 2012 în

favoarea contribuției menționate. Această lege stabilește regimul de percepere a acestei contribuții, a cărei plată a devenit obligatorie pentru persoanele obligate la plata acesteia la 1 ianuarie 2013. Ea prevede la articolul 1:

„Contribuția audiovizuală are ca obiect să asigure finanțarea adecvată a serviciului public de radiodifuziune, în sensul articolului 12 alineatul 1 din Tratatul de stat privind radiodifuziunea, și misiunile enunțate la articolul 40 din același tratat.”

- 10 Articolul 2 din Legea privind contribuția audiovizuală, intitulat „Contribuția audiovizuală achitată în sectorul privat”, prevede:

„(1) În sectorul privat, contribuția audiovizuală este achitată pentru orice locuință de către posesorul acesteia (persoana obligată la plata contribuției).

(2) ¹Prin posesor al unei locuințe se înțelege orice persoană majoră care ocupă ea însăși locuința. ²Este prezumată posesor al locuinței orice persoană care

1. are acolo domiciliul declarat, în aplicarea dispozițiilor în materie de înregistrare, sau
2. este desemnată în calitate de locatar în contractul de închiriere aferent locuinței.

[...]

(3) ¹Dacă mai multe persoane datorează aceeași contribuție, ele sunt debitoare în solidar în conformitate cu articolul 44 din Abgabenordnung (Codul fiscal). [...]

(4) Contribuția audiovizuală nu este datorată de persoanele care, în aplicarea articolului 2 din Gesetz zu dem Wiener Übereinkommen vom 18. April 1961 über diplomatische Beziehungen (Legea privind Convenția de la Viena din 18 aprilie 1961 privind relațiile diplomatice) din 6 august 1964 (BGBl. 1964 II p. 957) sau a altor dispoziții echivalente, beneficiază de privilegii.”

- 11 Potrivit articolului 10 din Legea privind contribuția audiovizuală:

„(1) Veniturile provenite din contribuția audiovizuală revin organismului regional de radiodifuziune și, în funcție de măsura definită în Rundfunkfinanzierungsstaatsvertrag (Tratatul de stat privind finanțarea radiodifuziunii), [ZDF], Deutschlandradio, precum și Landesmedienanstalt (Organismul Regional pentru Mass-media), din circumscripția locului de situare a locuinței sau a localurilor persoanei obligate la plata contribuției sau a locului de înmatriculare a vehiculului.

[...]

(5) ¹Cuantumul arieratelor contribuției audiovizuale este determinat de organismul regional de radiodifuziune competent. [...]

(6) Avizele de recuperare sunt executate prin procedură de executare administrativă. [...]

(7) ¹Orice organism regional de radiodifuziune își asumă misiunile care îi sunt conferite potrivit prezentului tratat de stat, precum și drepturile și obligațiile inerente în tot sau în parte prin intermediul serviciului organismelor publice regionale de radiodifuziune administrate în cadrul unui grup de gestiune de drept public fără capacitate juridică. Organismul regional de radiodifuziune este abilitat să încredințeze unor terți diferite activități legate de recuperarea contribuției audiovizuale și de identificarea persoanelor obligate la plata acesteia, ale cărei modalități le definește prin regulament în conformitate cu articolul 9 alineatul 2. [...]

- 12 Întrucât modalitățile procedurii administrative de recuperare („Beitreibung”) intră deopotrivă în competența landurilor, landul Baden-Württemberg a adoptat în acest sens, la 12 martie 1974, Verwaltungsvollstreckungsgesetz für Baden-Württemberg, Landesverwaltungsvollstreckungsgesetz (Legea landului Baden-Württemberg privind executarea pe cale administrativă).

Litigiile principale și întrebările preliminare

- 13 Reclamantele din litigiul principal sunt persoane obligate la plata contribuției audiovizuale („Rundfunkbeitrag”) care nu au efectuat plata, integrală sau parțială, a acesteia.
- 14 În anii 2015 și 2016, SWR, organismul regional de radiodifuziune, a adresat debitorilor acestei contribuții titluri executorii, în vederea recuperării quantumurilor neplătite pentru perioada cuprinsă între luna ianuarie a anului 2013 și sfârșitul anului 2016.
- 15 Întrucât debitorii acestei contribuții nu au efectuat încă plata respectivei contribuții, SWR a procedat, în temeiul acestor titluri, la recuperarea silită a creanței sale.
- 16 Din decizia de trimitere reiese că acești debitori au introdus o acțiune la instanța competentă din punct de vedere teritorial, și anume Amtsgericht Reutlingen (Tribunalul Districtual din Reutlingen, Germania), Amtsgericht Tübingen (Tribunalul Districtual din Tübingen, Germania) și Amtsgericht Calw (Tribunalul Districtual din Calw, Germania), împotriva procedurii de recuperare în privința lor.
- 17 Amtsgericht Tübingen (Tribunalul Districtual din Tübingen) a admis cele trei acțiuni care i-au fost prezentate de debitorii în cauză. Căile de atac introduse la Amtsgericht Reutlingen (Tribunalul Districtual din Reutlingen) și la Amtsgericht Calw (Tribunalul Districtual din Calw) au fost respinse.
- 18 Reiese din dosarul de care dispune Curtea că părțile ale căror acțiuni au fost respinse au apelat, fiecare, la instanța de trimitere, deciziile de respingere a acestora.
- 19 Instanța menționată, care a conexat respectivele cauze, indică faptul că litigiile principale privesc în esență aspecte care țin de dreptul executării creanțelor neachitate, însă că aceste chestiuni sunt strâns legate de dispozițiile de drept material aplicabil.
- 20 Instanța de trimitere consideră că dispozițiile legislației în discuție sunt contrare dreptului Uniunii.
- 21 În primul rând, această instanță arată că radiodifuziunea publică germană este parțial finanțată din contribuția audiovizuală. Această contribuție trebuie, în principiu, să fie plătită sub sancțiunea unei amenzi de orice persoană majoră care locuiește în Germania și este plătită, în landul Baden-Württemberg, în special organismelor publice de radiodifuziune SWR și ZDF. Contribuția respectivă ar constitui un ajutor de stat, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, în beneficiul acestor organisme de radiodifuziune, care ar fi trebuit să fie notificat Comisiei în temeiul articolului 108 alineatul (3) TFUE.
- 22 În această privință, instanța menționată subliniază că redevența audiovizuală anterioară, care era datorată pentru deținerea unui aparat receptor, a fost modificată substanțial la 1 ianuarie 2013, ca urmare a intrării în vigoare a obligației de plată a contribuției audiovizuale, în sensul că aceasta este datorată din momentul respectiv de orice titular al unei locuințe. Aceasta reamintește că regimul de finanțare a radiodifuziunii publice din Germania a făcut obiectul unei evaluări de către Comisie, în cadrul examinării permanente a schemelor de ajutor existente în statele membre, în temeiul articolului 108 alineatul (1) TFUE. În această privință, reiese din dosarul de care dispune Curtea că, în cadrul Deciziei Comisiei din 24 aprilie 2007 [C(2007) 1761 final privind ajutorul de stat E 3/2005 (ex CP 2/2003, CP 232/2002, CP 43/2003, CP 243/2004 și CP 195/2004) – Die Finanzierung der öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten (ARD/ZDF)] (denumită în continuare „Decizia din 24 aprilie

2007”), referitoare la această schemă, Comisia a considerat că redevența audiovizuală trebuia calificată drept ajutor existent. De asemenea, instanța de trimitere consideră că, în urma modificărilor substanțiale care au fost aduse de Legea privind contribuția audiovizuale în privința finanțării radiodifuziunii, noul regim de finanțare ar fi trebuit notificat. În plus, ajutorul de stat care ar rezulta din acesta nu ar fi compatibil cu piața internă, în temeiul articolului 107 alineatul (3) TFUE.

- 23 În al doilea rând, contribuția audiovizuală ar fi contrară dreptului Uniunii, în măsura în care veniturile din această contribuție se utilizează pentru finanțarea instituirii unui nou sistem de transmisie terestră digitală, și anume DVB-T 2, cu privire la care nu se prevede că poate fi utilizat de operatori străini de radiodifuziune. Pentru instanța de trimitere, situația este comparabilă cu cea din cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 15 septembrie 2011, Germania/Comisia (C-544/09 P, nepublicată, EU:C:2011:584), referitoare la trecerea de la tehnologia de transmisie analogică la cea de transmisie digitală.
- 24 Instanța de trimitere consideră că contribuția în discuție în litigiul principal trebuie să fie asimilată în realitate unui impozit alocat („Zwecksteuer”). Faptul că redevența audiovizuală care era anterior prelevată a fost înlocuită printr-o contribuție audiovizuală cu caracter personal a constituit o modificare esențială a sistemului de finanțare a serviciului public de radiodifuziune. Astfel, spre deosebire de sistemul de finanțare anterior, plata acestei contribuții nu ar conduce la o contraprestație individuală pentru persoanele obligate la plata acesteia. Întreaga populație majoră care deține o locuință în Germania ar participa astfel la finanțarea serviciului public de radiodifuziune, precum în materie fiscală. Ar fi vorba despre o finanțare majoritară a statului, în sensul jurisprudenței Curții care rezultă din Hotărârea din 13 decembrie 2007, Bayerischer Rundfunk și alții (C-337/06, EU:C:2007:786). Regimul actual de contribuție ar constitui astfel un ajutor nelegal destinat introducerii sistemului DVB-T 2, finanțat prin impozit.
- 25 În al treilea rând, organismele publice de radiodifuziune ar beneficia, prin legislația în cauză, de o serie de avantaje de care nu dispun societățile private de radiodifuziune, care ar constitui un avantaj economic și, având în vedere caracterul general al obligației de a plăti contribuția în domeniul audiovizualului, un ajutor de stat. Aceste avantaje ar consta în special în dispozițiile derogatorii de la dreptul comun care permit organismelor publice de radiodifuziune să emită ele însele titlurile executorii necesare pentru executarea silită a creanțelor. Acest mod de emitere a titlurilor executorii ar fi mai rapid, mai simplu și mai puțin oneros decât recurgerea la o procedură judiciară de recuperare a creanțelor. În plus, ar genera inconveniente pentru utilizatori, întrucât posibilitățile acestora de a introduce o acțiune și o cerere de control judiciar prealabil emiterii titlului executoriu și executării ar fi excluse sau extrem de dificile.
- 26 În al patrulea rând, Legea privind contribuția audiovizuală, în special articolele 2 și 3 din aceasta, ar aduce atingere libertății de informare prevăzute la articolul 11 din cartă și la articolul 10 din CEDO. Contribuția audiovizuală ar fi concepută în mod intenționat ca un obstacol în calea accesului la orice tip de informație difuzată prin satelit, prin cablu sau prin rețeaua de telefonie mobilă. Contribuția audiovizuală ar fi datorată de un particular indiferent dacă acesta profită efectiv de programele organismelor publice de radiodifuziune.
- 27 În al cincilea rând, potrivit instanței de trimitere, contribuția audiovizuală este contrară libertății de stabilire. Ea ar aduce de asemenea atingere principiului egalității de tratament și ar determina o discriminare față de femei. În această ultimă privință, instanța de trimitere subliniază că respectiva contribuție este datorată per locuință, indiferent de numărul de persoane care locuiesc în aceasta, astfel încât quantumul contribuției menționate care trebuie plătit per persoană majoră ar varia considerabil, în funcție de numărul de persoane care compun căminul. Părinții singuri, majoritatea acestora fiind femei, ar fi defavorizați față de adulții care locuiesc în comun.

28 În aceste condiții, Landgericht Tübingen (Tribunalul Regional din Tübingen) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- 1) [Legea privind contribuția audiovizuală] este incompatibilă cu dreptul Uniunii, întrucât contribuția prevăzută de acest text și care trebuie, în principiu, să fie achitată fără excepție începând cu 1 ianuarie 2013 de orice persoană adultă care locuiește în landul Baden-Württemberg, în favoarea organismelor de radiodifuziune SWR și ZDF, constituie un ajutor în favoarea lor contrar dreptului Uniunii, în măsura în care profită exclusiv acestor organisme publice de radiodifuziune, în defavoarea organismelor private de radiodifuziune? Articolele 107 și 108 TFUE trebuie interpretate în sensul că Legea privind contribuția audiovizuală ar fi trebuit autorizată de Comisie și că, în lipsa acordului acesteia, ea ar fi lipsită de efect?
- 2) Articolele 107 și 108 TFUE trebuie interpretate în sensul că se aplică dispozițiilor Legii privind contribuția audiovizuală, potrivit căreia, în principiu, contribuția este datorată fără excepție de orice persoană majoră care deține o locuință în landul Baden-Württemberg, în beneficiul exclusiv al operatorilor oficiali/publici de radiodifuziune, întrucât această contribuție implică un ajutor de stat preferențial, contrar dispozițiilor dreptului Uniunii, acordat în scopul excluderii tehnice a operatorilor de radiodifuziune din statele membre ale Uniunii, întrucât contribuțiile sunt utilizate în scopul instituirii unui sistem de transmisie concurent (monopol al normei DVB-T 2), care nu este prevăzut să fie utilizat de operatori de radiodifuziune străini? Articolele 107 și 108 TFUE trebuie interpretate în sensul că se aplică deopotrivă unor forme indirecte de ajutoare financiare și vizează de asemenea alte privilegii semnificative din punct de vedere economic (dreptul de a emite un titlu executoriu, autorizația de a acționa atât în calitate de întreprindere comercială, cât și ca autoritate publică, o situație mai favorabilă în ceea ce privește modalitățile de calcul al datoriilor)?
- 3) Este compatibil cu principiul egalității de tratament și cu interdicția ajutoarelor preferențiale faptul că, în aplicarea unei legi a landului Baden-Württemberg, un operator public de televiziune din Germania, care este organizat ca o autoritate publică, dar care concurează în același timp pe piața de publicitate cu operatori privați este, prin urmare, favorizat în raport cu aceștia prin faptul că, spre deosebire de concurenții săi privați, nu trebuie să se adreseze unei instanțe de drept comun în vederea obținerii de titluri executorii pentru creanțele pe care le deține în raport cu telespectatorii săi înainte de a demara procedura de executare silită, ci poate emite el însuși un titlu executoriu fără implicarea instanței?
- 4) Este compatibil cu articolul 10 din CEDO și cu articolul 11 din [c]art[ă] [...] faptul că un stat membru prevede în cadrul legislației naționale a landului Baden-Württemberg că un operator de televiziune organizat ca o autoritate publică poate solicita oricărei persoane majore care locuiește în aria de acoperire a operatorului în discuție, sub sancțiunea plății unei amenzi, plata unei contribuții în scopul finanțării activității sale de difuzare indiferent dacă respectiva persoană deține sau nu deține un aparat receptor sau dacă utilizează numai alte posturi private, străine sau nu?
- 5) [Legea privind contribuția audiovizuală] – în special articolele 2 și 3 – este compatibilă cu principiile egalității de tratament și nediscriminării prevăzute de dreptul Uniunii atunci când contribuția care este datorată fără excepție de orice persoană majoră rezidentă în scopul finanțării unui operator public de televiziune va constitui pentru un părinte care își crește singur copiii un quantum *per capita* mult superior quantumului datorat de o persoană care împarte o reședință cu alți colocatari? Directiva 2004/113/CE [a Consiliului din 13 decembrie 2004 de aplicare a principiului egalității de tratament între femei și bărbați privind accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii (JO 2004, L 373, p. 37, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 135)] trebuie interpretată în sensul că se aplică și contribuției în litigiu și, în acest sens, este suficient să existe o discriminare indirectă, în condițiile în care, în realitate, persoanele astfel dezavantajate sunt 90 % femei?

- 6) [Legea privind contribuția audiovizuală] – în special articolele 2 și 3 – este compatibilă cu principiile egalității de tratament și nediscriminării prevăzute de dreptul Uniunii atunci când, în cazul unei persoane care, pentru motive profesionale, are nevoie de o a doua locuință, contribuția datorată fără excepție de orice persoană majoră rezidentă în scopul finanțării unui operator public de televiziune constituie o cheltuială dublă în raport cu cea datorată de alte persoane care desfășoară o activitate profesională?
- 7) [Legea privind contribuția audiovizuală] – în special articolele 2 și 3 – este compatibilă cu principiile egalității de tratament și nediscriminării și cu libertatea de stabilire prevăzute de dreptul Uniunii atunci când contribuția datorată fără excepție de orice persoană majoră rezidentă în scopul finanțării unui operator public de televiziune este concepută, pentru particulari, astfel încât, cu aceleași posibilități de recepție a canalelor, un resortisant german care are reședința în imediata apropiere a frontierei cu un stat membru al Uniunii Europene vecin cu Germania datorează contribuția în litigiu exclusiv în temeiul reședinței sale, în timp ce un cetățean german a cărui reședință este situată imediat dincolo de graniță nu datorează contribuția, întocmai cum un resortisant străin cetățean al unui alt stat membru al Uniunii Europene care, din motive profesionale, trebuie să se stabilească imediat dincolo de o asemenea frontieră internă a Uniunii datorează contribuția, ceea ce nu este cazul, în schimb, dacă același resortisant al Uniunii se stabilește imediat înainte de frontieră, chiar dacă niciunul dintre aceștia nu este interesat să recepționeze canalele operatorului german de radiodifuziune?”

Cu privire la admisibilitatea cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare

- 29 SWR susține că, potrivit normelor procedurale naționale relevante, instanța de trimitere, care este un judecător unic, ar fi trebuit să transmită procedurile unui complet de judecată colegial în cadrul instanței de trimitere, astfel încât nu ar fi abilitat să sesizeze Curtea cu o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE.
- 30 În această privință, este suficient să se amintească faptul că, în temeiul articolului 267 al doilea paragraf TFUE, atunci când un aspect care poate face obiectul unei trimiteri preliminare este invocat într-o cauză pendinte în fața unei instanțe dintr-un stat membru, această instanță poate, dacă apreciază că o decizie în această privință este necesară pentru a pronunța hotărârea sa, să ceară Curții să se pronunțe cu privire la acest aspect.
- 31 În contextul menționat, trebuie subliniat că funcționarea sistemului de cooperare dintre Curte și instanțele naționale, instituit prin articolul 267 TFUE, precum și principiul supremației dreptului Uniunii necesită ca instanța națională să fie liberă, în orice stadiu al procedurii în care consideră necesar, să sesizeze Curtea cu orice întrebare preliminară pe care o apreciază ca fiind necesară (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iunie 2015, Kernkraftwerke Lippe-Ems, C-5/14, EU:C:2015:354, punctul 35 și jurisprudența citată).
- 32 În plus, trebuie amintit că nu revine Curții sarcina să verifice dacă decizia de trimitere a fost luată în conformitate cu normele naționale de organizare și de procedură judiciară (Ordonanța din 6 septembrie 2018, Di Girolamo, C-472/17, nepublicată, EU:C:2018:684, punctul 24 și jurisprudența citată).
- 33 Prin urmare, argumentația SWR, care este întemeiată pe pretinsa nerespectare a normelor naționale de organizare judecătorească, nu poate fi de natură să împiedice instanța de trimitere să sesizeze Curtea cu o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE.
- 34 În consecință, cererea de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

- 35 SWR și guvernul german arată în esență că interpretarea dreptului Uniunii solicitată de instanța de trimitere nu are, în cea mai mare parte a întrebărilor adresate, nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiilor principale, iar problema ridicată ar fi de natură ipotetică. Doar aspectele referitoare la privilegiile operatorului public de radiodifuziune în materia executării silite ar fi pertinente în această privință.
- 36 Trebuie amintit că, în cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale, instituită la articolul 267 TFUE, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare, pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinenta întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, din moment ce întrebările adresate au ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Hotărârea din 26 iulie 2017, Persidera, C-112/16, EU:C:2017:597, punctul 23 și jurisprudența citată).
- 37 Cu toate acestea, Curtea nu se poate pronunța asupra unei întrebări adresate de o instanță națională atunci când este evident că interpretarea unei norme a dreptului Uniunii, solicitată de instanța națională, nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul acțiunii principale, atunci când problema ridicată este ipotetică sau când Curtea nu dispune de elementele de fapt sau de drept necesare pentru a răspunde în mod util întrebărilor care i-au fost adresate (Hotărârea din 31 ianuarie 2008, Centro Europa 7, C-380/05, EU:C:2008:59, punctul 53).
- 38 Trebuie amintit că necesitatea de a ajunge la o interpretare a dreptului Uniunii care să fie utilă instanței naționale impune ca aceasta să respecte cu strictețe cerințele privind conținutul unei cereri de decizie preliminară care figurează explicit la articolul 94 din Regulamentul de procedură al Curții, pe care instanța de trimitere se prezumă că îl cunoaște (Hotărârea din 26 iulie 2017, Persidera, C-112/16, EU:C:2017:597, punctul 27). Aceste cerințe sunt, pe de altă parte, amintite în Recomandările Curții în atenția instanțelor naționale, referitoare la efectuarea trimiterilor preliminare (JO 2018, C 257, p. 1).
- 39 Astfel, este indispensabil, după cum prevede articolul 94 litera (c) din Regulamentul de procedură, ca decizia de trimitere însăși să cuprindă expunerea motivelor care au determinat instanța de trimitere să aibă îndoieli cu privire la interpretarea sau la validitatea anumitor dispoziții ale dreptului Uniunii, precum și legătura pe care instanța de trimitere o stabilește între aceste dispoziții și legislația națională aplicabilă litigiului principal. Este de asemenea indispensabil, după cum prevede articolul 94 litera (a) din Regulamentul de procedură, ca însăși cererea de decizie preliminară să cuprindă cel puțin o expunere a circumstanțelor factuale pe care se întemeiază întrebările. Potrivit jurisprudenței Curții, aceste cerințe sunt valabile în special în domeniul concurenței, care este caracterizat prin situații de fapt și de drept complexe (Hotărârea din 26 iulie 2017, Persidera, C-112/16, EU:C:2017:597, punctele 28 și 29).
- 40 În speță, în primul rând, prin intermediul întrebărilor prima-a treia, instanța de trimitere solicită în esență Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea articolelor 107 și 108 din TFUE, pentru a se stabili dacă modificarea adusă regimului de finanțare a radiodifuziunii germane prin Legea privind contribuția audiovizuală ar fi trebuit să fie notificată Comisiei în conformitate cu articolul 108 alineatul (3) din TFUE și dacă articolele 107 și 108 TFUE se opun unui astfel de regim.

- 41 Pe de o parte, contrar celor susținute de SWR și de guvernul german, împrejurarea că litigiile principale privesc recuperarea contribuției audiovizuale nu exclude posibilitatea ca instanța de trimitere să poată fi determinată să interpreteze și să aplice noțiunea de ajutor, prevăzută la articolul 107 alineatul (1) TFUE, în special cu scopul de a stabili dacă această contribuție audiovizuală ar fi trebuit sau nu să fie supusă procedurii de control prealabil prevăzute la articolul 108 alineatul (3) TFUE și, dacă este cazul, de a verifica dacă statul membru în cauză a respectat această obligație.
- 42 Astfel, reiese din efectul direct al articolului 108 alineatul (3) TFUE că instanțele naționale trebuie să garanteze justițiabililor că se vor stabili toate consecințele unei încălcări a acestei dispoziții, în conformitate cu dreptul lor național, în ceea ce privește atât validitatea actelor de executare, cât și recuperarea ajutoarelor acordate cu încălcarea acestei dispoziții sau eventuale măsuri provizorii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 1996, SFEI și alții, C-39/94, EU:C:1996:285, punctele 39 și 40, Hotărârea din 16 aprilie 2015, Trapeza Eurobank Ergasias, C-690/13, EU:C:2015:235, punctul 52, precum și Hotărârea din 11 noiembrie 2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, EU:C:2015:742, punctele 23 și 24).
- 43 În plus, Curtea poate să furnizeze instanței de trimitere toate elementele de interpretare proprii dreptului Uniunii care îi pot permite acesteia să aprecieze conformitatea unei măsuri naționale cu acest drept în vederea soluționării cauzei cu care este sesizată. În materie de ajutoare de stat, aceasta poate furniza în special instanței de trimitere elementele de interpretare care îi permit să stabilească dacă o măsură națională poate fi calificată drept ajutor de stat în sensul dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 iunie 2010, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-140/09, EU:C:2010:335, punctul 24) sau, eventual, dacă această măsură constituie un ajutor existent sau un ajutor nou (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 martie 2015, OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, punctul 60).
- 44 Prin urmare, având în vedere obiectul litigiilor principale, primele trei întrebări adresate nu sunt în mod vădit lipsite de relevanță, în măsura în care vizează interpretarea articolelor 107 și 108 TFUE.
- 45 Pe de altă parte, este necesar să se constate că, prin intermediul primei părți a celei de a doua întrebări, instanța de trimitere ridică, mai precis, un semn de întrebare cu privire la conformitatea contribuției audiovizuale în cauză cu articolele 107 și 108 TFUE, în măsura în care această contribuție ar implica existența unui ajutor de stat destinat instituirii de sisteme de transport care să satisfacă standardele DVB-T 2, despre care nu s-ar fi prevăzut că poate fi utilizat de stațiile de emisie stabilite în alte state membre ale Uniunii.
- 46 Cu toate acestea, decizia de trimitere nu conține elementele de fapt sau de drept care să permită Curții să răspundă în mod util la întrebările instanței de trimitere în această privință. În special, deși această instanță arată că contribuția audiovizuală a permis finanțarea acestui sistem în folosul exclusiv al organismelor de radiodifuziune în Germania, ea nu precizează condițiile de finanțare a sistemului menționat, nici motivele pentru care alți radiodifuzori ar fi excluși de la utilizarea aceluiași sistem.
- 47 În consecință, prima parte a celei de a doua întrebări este inadmisibilă. La rândul lor, primele trei întrebări sunt admisibile.
- 48 În al doilea rând, prin intermediul întrebărilor a patra-a șaptea, instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea dreptului la libertatea de exprimare și de informare, prevăzut la articolul 11 din cartă și la articolul 10 din CEDO, a dispozițiilor Directivei 2004/113, a principiilor egalității de tratament și nediscriminării, precum și a libertății de stabilire.

- 49 Este necesar să se constate că instanța menționată nu prezintă nicio explicație cu privire la legătura pe care o stabilește între dispozițiile dreptului Uniunii pe care intenționează să le aibă în vedere prin aceste întrebări și litigiile principale. În special, aceasta nu a furnizat niciun element concret care să permită să se considere că persoanele în cauză în acțiunea principală s-ar afla într-una dintre situațiile vizate de întrebările menționate.
- 50 Or, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, justificarea unei cereri de decizie preliminară nu este constituită de formularea de opinii consultative cu privire la chestiuni generale sau ipotetice, ci de necesitatea inerentă soluționării efective a unui litigiu privind dreptul Uniunii (Hotărârea din 21 decembrie 2016, *Tele2 Sverige și Watson și alții*, C-203/15 și C-698/15, EU:C:2016:970, punctul 130, precum și jurisprudența citată).
- 51 În consecință, întrebările a patra-a șaptea sunt inadmisibile.
- 52 Având în vedere toate cele de mai sus, numai prima întrebare, a doua parte a celei de a doua întrebări și a treia întrebare sunt admisibile.

Cu privire la fond

Cu privire la prima întrebare

- 53 Trebuie amintit cu titlu introductiv că, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 45 din concluzii, este cert că adoptarea Legii privind contribuția audiovizuală modifică un ajutor existent în sensul articolului 1 litera (c) din Regulamentul nr. 659/1999.
- 54 În aceste condiții, trebuie să se înțeleagă că, prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 1 litera (c) din Regulamentul nr. 659/1999 trebuie interpretat în sensul că o modificare a regimului de finanțare a serviciilor publice de radiodifuziune ale unui stat membru care, precum cel în discuție în litigiul principal, constă în înlocuirea unei redevențe audiovizuale datorate pentru deținerea unui aparat de recepție audiovizuală cu o contribuție audiovizuală datorată în special ca urmare a ocupării unei locuințe sau a unei unități profesionale constituie o modificare a unui ajutor existent, în sensul acestei dispoziții, care trebuie notificată Comisiei în temeiul articolului 108 alineatul (3) TFUE.
- 55 Trebuie amintit că articolul 4 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 794/2004 prevede că, în sensul articolului 1 litera (c) din Regulamentul nr. 659/1999, o modificare a unui ajutor existent înseamnă orice schimbare, alta decât modificările de natură pur formală sau administrativă, care nu pot afecta evaluarea compatibilității măsurii de ajutor cu piața internă. În această privință, articolul 4 alineatul (1) a doua teză din Regulamentul nr. 794/2004 precizează că o creștere a bugetului inițial al unei scheme de ajutor existente care nu depășește 20 % nu este considerată o modificare a unui ajutor existent.
- 56 Pentru a oferi un răspuns util instanței de trimitere, trebuie să se stabilească, așadar, dacă Legea privind contribuția audiovizuală, în măsura în care modifică faptul generator al obligației de plată a contribuției care are ca obiect să finanțeze serviciul public de radiodifuziune în Germania, prevăzând că aceasta se datorează nu ca urmare a deținerii unui aparat receptor, ci în temeiul, printre altele, al ocupării unei locuințe, constituie o modificare a unui ajutor existent, în sensul dispozițiilor menționate la punctul precedent din prezenta hotărâre.

- 57 Acest aspect revine în definitiv la a stabili dacă adoptarea Legii privind contribuția audiovizuală implică o modificare substanțială a ajutorului existent care a făcut obiectul Deciziei din 24 aprilie 2007 sau dacă această lege se limitează la o modificare cu caracter pur formal sau administrativ care nu este de natură să afecteze compatibilitatea măsurii de ajutor cu piața internă.
- 58 Precum SWR, guvernele german și suedez, precum și Comisia au susținut în observațiile prezentate Curții – și după cum reiese, în plus, din elementele cuprinse în dosarul aflat la dispoziția Curții – înlocuirea redevenței audiovizuale cu contribuția audiovizuală se limitează la o modificare a ajutorului existent care a făcut obiectul Deciziei din 24 aprilie 2007, care nu poate fi calificată ca fiind substanțială.
- 59 Astfel, modificarea faptului generator al plății contribuției audiovizuale nu a afectat elementele constitutive ale regimului de finanțare a radiodifuziunii publice germane, astfel cum au fost evaluate de Comisie în cadrul Deciziei din 24 aprilie 2007.
- 60 Astfel, în primul rând, este cert că Legea privind contribuția audiovizuală nu a modificat obiectivul urmărit de regimul de finanțare a radiodifuziunii publice germane, contribuția audiovizuală rămânând, precum redevența audiovizuală pe care o înlocuiește, destinată finanțării serviciului public de radiodifuziune.
- 61 În al doilea rând, este de asemenea cert că cercul beneficiarilor acestui regim este identic cu cel existent anterior.
- 62 În al treilea rând, nu reiese din elementele aduse în discuție în fața Curții că Legea privind contribuția audiovizuală a modificat misiunea de serviciu public încredințată operatorilor publici de radiodifuziune sau activitățile acestor operatori care pot fi subvenționate prin contribuția audiovizuală.
- 63 În al patrulea rând, Legea privind contribuția audiovizuală a modificat faptul generator al acestei contribuții.
- 64 Cu toate acestea, pe de o parte, astfel cum au expus în special SWR, guvernul german, precum și Comisia, modificarea în cauză în litigiul principal urmărea în esență un obiectiv de simplificare a condițiilor de percepere a contribuției audiovizuale, în contextul evoluției tehnologice care permite recepționarea programelor organismelor publice de radiodifuziune.
- 65 Pe de altă parte, astfel cum au susținut guvernul german și Comisia în observațiile prezentate Curții și astfel cum a arătat avocatul general la punctul 55 din concluzii, înlocuirea redevenței audiovizuale prin contribuția audiovizuală nu a condus la o creștere semnificativă a compensației primite de organismele publice de radiodifuziune pentru a acoperi costurile aferente misiunilor de serviciu public cu care sunt însărcinate.
- 66 În aceste condiții, având în vedere elementele care figurează în dosarul aflat la dispoziția Curții, nu se stabilește că Legea privind contribuția audiovizuală ar fi condus la o modificare substanțială a regimului de finanțare a radiodifuziunii publice din Germania care necesită ca această adoptare să fie notificată Comisiei în temeiul articolului 108 alineatul (3) TFUE.
- 67 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 1 litera (c) din Regulamentul nr. 659/1999 trebuie interpretat în sensul că o modificare a regimului de finanțare a serviciilor publice de radiodifuziune ale unui stat membru care, precum cea în discuție în litigiul principal, constă în înlocuirea unei redevențe audiovizuale datorate pentru deținerea unui aparat de recepție audiovizuală cu o contribuție audiovizuală datorată în special ca urmare a ocupării unei locuințe sau a unei unități profesionale nu constituie o modificare a unui ajutor existent, în sensul acestei dispoziții, care trebuie notificată Comisiei în temeiul articolului 108 alineatul (3) TFUE.

Cu privire la a doua parte a celei de a doua întrebări și la a treia întrebare

- 68 Prin cea de a doua parte a celei de a doua întrebări și prin cea de a treia întrebare, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 107 și 108 TFUE trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care conferă organismului public de radiodifuziune competențe derogatorii de la dreptul comun care îi permit să întreprindă el însuși executarea silită a creanțelor neachitate cu titlu de contribuție audiovizuală.
- 69 În această privință, astfel cum SWR și guvernul german au subliniat în observațiile prezentate Curții, prerogativele de putere publică de care se bucură organismele publice de radiodifuziune în materie de recuperare a redevenței audiovizuale au fost luate în considerare de Comisie în examinarea regimului de finanțare a serviciilor publice de radiodifuziune și în special a acestei redevențe în cadrul Deciziei din 24 aprilie 2007. Având în vedere decizia respectivă, aceste prerogative, care vizează mai exact recuperarea redevenței menționate, trebuie să fie considerate ca făcând parte integrantă din ajutorul existent constituit din aceasta.
- 70 Or, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 87 din concluzii, Legea privind contribuția audiovizuală nu a adus nicio modificare acestor prerogative.
- 71 În aceste condiții, trebuie să se constate că Legea privind contribuția audiovizuală nu este de natură să afecteze aprecierea efectuată de Comisie în cadrul Deciziei din 24 aprilie 2007, în ceea ce privește respectivele prerogative.
- 72 Pe de altă parte, astfel cum a arătat Comisia în observațiile sale scrise și după cum a arătat avocatul general la punctul 84 din concluzii, prerogativele de putere publică de care se bucură organismele publice de radiodifuziune în materie de recuperare a redevenței audiovizuale sunt inerente misiunii lor de serviciu public.
- 73 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a doua parte a celei de a doua întrebări și la a treia întrebare că articolele 107 și 108 TFUE trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care conferă organismului public de radiodifuziune competențe derogatorii de la dreptul comun și care îi permit să întreprindă el însuși executarea silită a creanțelor neachitate cu titlu de contribuție audiovizuală.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 74 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

- 1) Articolul 1 litera (c) din Regulamentul nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [108 TFUE] trebuie interpretat în sensul că o modificare a regimului de finanțare a serviciilor publice de radiodifuziune ale unui stat membru care, precum cea în discuție în litigiul principal, constă în înlocuirea unei redevențe audiovizuale datorate pentru deținerea unui aparat de recepție audiovizuală cu o contribuție audiovizuală datorată în special ca urmare a ocupării unei locuințe sau a unei unități profesionale nu constituie o modificare a unui ajutor existent, în sensul acestei dispoziții, care trebuie notificată Comisiei Europene în temeiul articolului 108 alineatul (3) TFUE.**

- 2) Articolele 107 și 108 TFUE trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care conferă organismului public de radiodifuziune competențe derogatorii de la dreptul comun și care îi permit să întreprindă el însuși executarea silită a creanțelor neachitate cu titlu de contribuție audiovizuală.

Semnături